

№ 39/1966.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapslag angående ändring av
landskapslagen om landskapsgaranti för industrier
och arbetsrörelser.

Genom lag den 1 april 1966 (FFS 210/66) har lagen om statsgarantier för småindustri, medelstor industri och arbetsrörelse undergått en sådan ändring, att statsgarantistödet utvidgats till att omfatta även utvecklande, utvidgning och grundande av företag i turistbranschen, pälsdjursuppfödning, fiskodling, trädgårdsodling och torvproduktion samt annan produktiv eller därmed jämförbar verksamhet, som direkt främjar ifrågavarande näringars utveckling. Därjämte har maximigränsen för samtidigt gällande statsgarantier höjts med 25 %.

För landskapets del är naturligtvis garantilagens utvidgning till att omfatta turistnäringen av största betydelse på grund av att förkortad arbetstid, höjd levnadsstandard, förbättrade kommunikationer, skärpt konkurrens m.m. kommit att ställa allt högre krav på företagarna inom denna bransch. Kravet gäller icke enbart en förbättring i kvantitativt utan också i kvalitativt avseende.

I en PM innehållande utkast till 10-årsplan för upprustning och utveckling av den åländska turistnäringen, som utarbetats såsom idéskiss för en på initiativ av Ålands turistförening företagen marknadsundersökning i Sverige, har bankdirektören, vicehäradshövding Thorvald Eriksson, utarbetat en utvecklingsplan, enligt vilken landskapet borde tillföras c. 10.000 bäddar i olika bostadsmöjligheter, exklusive campingsmöjligheterna. Meningen med denna idéskiss har dessutom varit, att den skulle utgöra grund för fortsatt diskussion om turistnäringens framtid. Då den även torde giva en god bild av investeringsbehovet under de 10 närmaste åren, har landskapsstyrelsen närslutit densamma framställningen.

Med hänsyn till att naturliga förutsättningar för mera omfattande industrialisering saknas i landskapet, medan däremot sådan verksamhet som pälsdjursuppfödning, trädgårdsodling och fiskodling i kännbar utsträckning kan giva arbetstillfällen, skulle också utvidgningen av garantistödet till dessa näringar vara av stor vikt för landskapets näringsliv.

Möjligheterna till erhållande av lån för företagarna inom ovannämnda näringsgrenar försvåras ofta på grund av bristen på nödiga säkerheter. Deras anläggningar kan vara avsides belägna eller uppförda på arrenderad mark, vilket medför, att anläggningen icke värderas av kreditgivarna lika högt, som motsvarande inteckningssäkerheter i allmänhet.

En utvidgning av garantistödet till ovannämnda näringsgrenar förut-

sätter även en förhöjning av det i 4 § nämnda garantibeloppets storlek. Enligt gällande lydelse av paragrafen uppgår detta belopp till 500.000 mk.

En jämförelse av förhållandet mellan landskapet och riket i avseende å antalet utländska turister under de senaste sex åren, ger enligt av Ålands Turistförening utarbetad statistik följande resultat:

År	Utl.turister till landet	Utl.turister till Åland	Ålands andel i %	Totalt antal turister till Åland
1960	450.000	80.800	18,0	101.000
1961	510.000	116.600	22,9	140.000
1962	610.000	138.000	22,6	164.000
1963	650.000	144.000	22,1	180.000
1964	800.000	260.000	32,5	302.000
1965	850.000	450.000	52,9	500.000

Man har också beräknat att värdet av den under år 1965 genom turismen till landskapet influtna utländska valutan uppgått till 18 miljoner mark och den totala omsättningen av turismen under samma år till c. 21 miljoner mark.

Trots dessa siffror är det dock ett faktum, att turistnäringen är koncentrerad endast till vissa delar av landskapet, medan särskilt sådana områden, vilka av riksmyndigheterna hänförts till landskapets utvecklingsområden, i stort sett saknar turistanläggningar av betydelse. På grund härav och då det även inom dessa områden i allmänhet finns naturliga förutsättningar för denna näring, är det särskilt önskvärt, att också där få till stånd turistanläggningar.

Beträffande omfattningen av pälsdjursodlingen kan nämnas, att under år 1964 verkade i landskapet 8 st. minkfarmar, vilka gav sysselsättning åt 13 personer. Omsättningen beräknades ha uppgått till c. 350.000 mark. Under år 1965 upphörde 2 st. minkfarmar med sin verksamhet och antalet sysselsatta nedgick till 12 personer. Omsättningen sjönk också detta år till c. 274.000 mark. Det har från minkodlarhåll hävdats, att anskaffandet av ett centralt foderkök är en ovillkorlig förutsättning för en gynnsam utveckling av näringen.

Antalet växthus ökade däremot mellan åren 1964 och 1965 från 33 till 35 stycken. Inom växthusodlingen var vardera året 38 personer sysselsatta. Omsättningen beräknades uppgå till c. 600.000 mark per år.

Dessa siffror visar, att näringar såsom pälsdjurs- och växthusodling ännu icke uppnått en sådan omfattning, som de naturliga betingelserna i landskapet ger vid handen. Det är därför av särskild vikt att åtgärder, som har till syftemål att stödja dessa branscher, vidtages så snabbt, att den arbetsföra befolkningen icke hinner flytta bort från särskilt

utvecklingsområdena i sådan utsträckning, att bristen på företagare, ställer hinder för dessa näringars framtida utveckling.

Med hänsyn härtill synes det vara motiverat, att frångå den vanligen tillämpade beräkningsgrunden mellan riket och landskapet. Landskapsstyrelsen föreslår därför, att beloppet skulle höjas med det dubbla eller till 1 miljon mark. En sådan förhöjning skulle även innebära att den årliga minskningen av garantierna bleve av sådan omfattning, att en årligen återkommande ändamålsenlig utgivning av dessa vore möjlig.

Garantisystemets utvidgning medför även en ändring av lagens namn samt en närmast redaktionell ändring av 2 §.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen förelägga landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om landskapsgaranti för industrier och arbetsrörelser.

I enlighet med Ålands landstings beslut ändras 1, 2 och 4 §§ landskapslagen den 20 april 1966 om landskapsgaranti för industrier och arbetsrörelser (14/66) ävensom lagens rubrik såsom följer:

L a n d s k a p s l a g

om landskapsgaranti för industrier och vissa andra näringsgrenar.

1 §.

För utvecklande, utvidgning och grundande av småindustri, medelstor industri och arbetsrörelse, företag i turistbranschen, pälsdjursuppfödning, fiskodling, trädgårdsodling och torvproduktion samt annan produktiv eller därmed jämförlig verksamhet, som direkt främjar dess utveckling, må till säkerhet för näringsidkares inhemska och utländska krediter givas landskapsgarantier såsom i denna lag stadgas.

Under de förutsättningar, som i denna lag stadgas för beviljande av landskapsgarantier, må för i 1 mom. nämnda ändamål av landskapsmedel beviljas lån mot svagare säkerhet än i 5 § lagen den 8 maj 1940 om statens lånefond (FFS 189/40) är föreskrivet.

Denna lag tillämpas icke på sådana näringar, som avses i 11 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland.

Kredit, som med stöd av denna lag garanteras av landskapet, benämnes garantikredit.

Vad i denna lag är stadgat om landskapsgaranti och garantikredit, gäller även enligt 2 mom. beviljade lån.

2 §.

-4-

Garantikredit skall vara avsedd att användas för anskaffning av anläggningstillgångar, vilka erfordras i ovan i 1 § 1 mom. nämnt företags verksamhet eller för ändring, reparation eller förbättring av sådana eller, om synnerliga skäl det påkalla, för konsolidering av kredit, som upptagits för sådant ändamål.

Av synnerliga skäl må landskapsgaranti beviljas för kredit avsedd att användas för anskaffning av omsättningstillgångar, vilka skola användas i kredittagarens eget företag.

4 §.

Det sammanlagda beloppet av samtidigt gällande landskapsgarantier och icke återbetalda belopp av i 1 § 2 mom. nämnda lån må uppgå till högst 1.000.000 mark, räntor och indexförhöjningar icke medräknade. Beloppet av utländsk kredit beräknas enligt den officiella kursen vid den tidpunkt, då garantin beviljades.

Mariehamn, den 27 oktober 1966.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare Sune Carlsson.

PM

med ett första utkast till 10-års plan för upprustning och utveckling av den åländska turistnäringen såsom exportnäring för Åland.

Till följd av den ökade fritiden, den stigande levnadsstandarden och de förbättrade resemöjligheterna betyder fritidssysselsättningen allt mer för allt fler. Det har härvid bl.a. i Norden visat sig att skärgårds-landskap blivit särskilt lockande fritidsmiljöer. En 10-års plan skulle därför i huvudsak syfta till att tillvarata den chans Åland genom denna utveckling fått då det gäller att få till stånd efterlängtade nya arbetsmöjligheter åt ålänningar i egen bygd och därmed bl.a. motarbeta emigrationen från Åland, och att för övrigt få säkrare och ökade inkomster från turistnäringen såsom åländsk exportnäring.

En 10-års plan kunde också få betydelse för en översiktlig landskapsplanering av fritidsbebyggelsen, vilken är nödvändig för att inte en vild och oplanerad fritidsbebyggelse skall bli till ohjälplig skada för den egna befolkningens trivsel, för naturvården och för den fortsatta utvecklingen av turistnäringen.

Föreliggande grova idéskiss till en sådan 10-års plan innefattar endast sådana "turistprodukter", respektive grupper av dessa, som har lite större betydelse. Skissen är givetvis avsedd att hårt nagelfaras och vidare bearbetas beträffande bland annat projektetens omfattning och placering, investeringsbehoven, investeringstakten och finansieringen, konsekvenser för näringsliv och för den bosatta befolkningens sysselsättning, trivsel och levnadsbetingelser i övrigt. Skissen är också avsedd att kunna bearbetas till underlag för utredningar om marknader och propagandaåtgärder.

Vid bedömning av skissen till 10-års plan är det av vikt att den ses i ett sammanhang. Till exempel förekomsten av fritidsbyar, semesterbyar o.dyl. inverkar givetvis på utnyttjandet av friluftsbad, nöjesfält, sportfiskeanläggningar o.s.v., medan de sistnämnda attraktionerna omvänt inverkar på uppkomsten och utnyttjandet av förstnämnda bostadsmöjligheter.

Enligt föreliggande skiss skulle den åländska turistnäringen i vidare bemärkelse under 10 år tillföras ca 10.000 bäddar i olika bostadsmöjligheter, exklusive campingmöjligheterna, vilket skulle innebära en dryg fördubbling av nuvarande kapacitet, samtidigt med en förhöjning av standarden. En förutsättning för denna utbyggnad har som sagt bedömts vara en kompletterande uppbyggnad av olika nöjes- och andra fritidsattraktioner, vilka i sin tur förutsätter tillkomsten av fritidsbostäderna.

Skissen till 10-års plan omfattar följande:

1) Det redan planerade Ålands turisthotell i Mariehamn - arkitekt utsedd - byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i slutet av 1967 - totalt ca 27.000 m³ och kostnadsberäknad preliminärt till 4,5 miljoner mark - finansieras med extraordinarie statsanslag - under gynnsamma omständigheter kan turisthotellet, som kommer att ägas av landskapet, tas i bruk i slutet av 1969.

Hotellavdelningen: 170 bäddar fördelade på ¹⁰ enkelrum och 80 dubbelrum - herr och damfrisör - bastu.

Restaurangavdelningen: matsal för 150 gäster - sommarrestaurang för 400 gäster - dansgolv för 400 personer med plats för ytterligare 100 bordsplatser därinvid - bar, spelsal (eventuellt spelcasino), kabinett, matbar, uteservering.

Swimmingpool.

Småbåtshamn för gästande båtar förväntas bli byggd nedanför staden. Ålands självstyrelsegård, som skall byggas i närheten och beräknas bli färdig under första halvåret 1969, kompletteras med utrymmen för kongresser, kurser, konferenser o.dyl. - bl.a. landstingets sessionssal för ca 200 personer med anordningar för press, radio, TV och simultanöversättning.

2) Ett nöjesfält i Mariehamn - utbygges under 10 år - enligt redan förefintliga planer på ett dylikt skulle fältet innefatta dans- och festsal 20 x 30 m inklusive serveringskök, teatersalong 20 x 20 m för ca 300 åskådare, mässhall 20 x 40 m, swimmingpool, solplage, strandpromenad, försäljningsutrymmen och parkeringsutrymmen.

Utbyggt under 10 år i hela sin omfattning, alltså också med bl.a. året om verkande festsplats för framför allt den bofasta ungdomen och med mässhall också för andra behov än turistnäringens, är projektet kostnadsberäknat till 1,5 miljoner mark.

3) Friluftscenter på Möckelö - tillräckliga områden förutsättes kunna erhållas.

Gruppenläggningen skulle innefatta:

Förbättring och utvidgning av nuvarande friluftsbad med successiv utbyggnad under 10 år av standarden: byggnader med omklädningsutrymmen och toaletter, med utrymmen för försäljning och servering; anordningar vid vatten för simsport och vuxenbad, simundervisning och barnbad; plats för solbad, lekplatser; planer för bollspel och olika småspel; picknickområden och bryggor för småbåtar - dimensioneras för 1.000 personer samtidigt närvarande.

Enkelt men snyggt sommarhotell på berget ovanför havsbadet, eventuellt kombinerat med spelcasino - speciell åländsk gemytlig atmosfär -

40 bäddar.

Semesterby av uthyrningsstugor bygges i närheten etappvis med sex stugor varje år = 60 stugor med i medeltal 5 bäddar = 300 bäddar - vägar, vatten, avlopp m.m. - småbåtshamn: stort avseende fästes vid att semesterbyn lämpar sig för båtägande turister - genom förhandskontrakt kanske byns kapacitet helt eller delvis kunde hyras ut i fast räkning skälig tid framåt.

En 2-3 stjärnig campingplats utbygges också i närheten successivt under 10 år för i huvudsak semestercamping - indirekt skulle också campingplatsen bidra till det offentliga friluftsbadets räntabilitet, men då campingverksamheten i sig själv i regel inte är så lönsam skulle området färdigt utbyggt dimensioneras för endast 300 tält samtidigt - med boendetäthet i medeltal på 3 personer = boendemöjlighet för 900 personer.

Möjligheterna att anlägga en golfbana i närheten på Möckelö eller annars på annan plats inom lämpligt avstånd från Mariehamn skulle undersökas och samtidigt skulle utvärderas om samarbete kan uppnås med någon golfklubb t.ex. i Stockholm eller med andra tänkbara lämpliga intressenter.

4) Sportfiskeanläggningar t.ex. i Kyrkogårdsö - Hästö - Husötrakten - de möjligheter som också på detta område skapas av den växande fritiden och de alltmer framträdande önskemålen att förlägga fritiden till annan miljö än vardagens, synes vara stora om de rätt tillvaratas - projektens utformning borde ingående diskuteras med t.ex. svenska fritidsorganisationer - kanske resebyråer eller sportfiskeorganisationer kunde avtala med ägare om nyttjanderätt av lämpliga områden.

5) Fritidsbyar där husen i allmänhet ägs av respektive innehavare - områdena för dessa fritidsbyar skulle planeras av landskapsstyrelsen inom influensområden hos tillräckligt stora tätorter i huvudsak på fasta Åland med hänsyn till accepterad restid - vid planeringen skulle beaktas bl.a. det rörliga friluftslivets, permanentbebyggelsens och naturvårdens intressen och behov - fritidsbyarna skulle också byggas i samråd med landskapsstyrelsen och utföras med vägar, vatten, avlopp, simbryggor etc., och med om möjligt ordentliga småbåtshamnar med båtupptagningsmöjligheter och vinterförvaring, som kunde ge ortsbefolkningen selsättningsmöjligheter utöver annan serviceverksamhet för fritidsbyarna - i medeltal 75 året-runt-fritidshus per fritidsby (om fritidsbyarna byggdes väsentligt större skulle risken bl.a. bli att man för mycket förlorade omedelbarheten med naturen såsom särskild lockelse för den åländska turismen - här kommer in också frågor om vattenförsörjning, av-

lopp m.m. -) fritidshusen skulle vara av relativt hög boendestandard med uppvärmningsanordningar, spisar, kylskåp, duschar m.m. - under 10 år = 16 fritidsbyar om 75 fritidshus = 1.200 fritidshus med i medeltal 4,5 bäddar = 5.400 bäddar.

Om det finns lämpliga företagarintressen och finansieringsmöjligheter för semesterbyar med stugor för uthyrning (jämför semesterbyn under p. 3). skulle sådana med fördel planeras och byggas och vid avsevärda intressen härför skulle i stället förenämnda fritidsbyar med hus ägda av respektive innehavare byggas i reducerad omfattning.

6) Enskilda och mindre grupper av självhushållsstugor för uthyrning (inkl. mindre s.k. stugpensionat) på olika platser av Åland - i synnerhet i den egentliga skärgården skulle man försöka lokalisera denna bebyggelse till befintliga ordinarie byar för att på detta sätt bättre främja ortsbefolkningens möjligheter att bo kvar i bygden (gemensamhetsanordningar etc.) och därmed också förhindra sådan avfolkning att turismen inte kan få erforderliga servicetjänster och för att bevara de värdefulla attraktioner, som stora oförstörda områden för det rörliga friluftslivet innebär - 40 nya sådana självhushållsstugor per år, inklusive utbyggnad av befintliga mindre grupper av självhushållsstugor 4,5 bäddar = 1.800 bäddar - härtill beräknas inalles 500 bäddar och små stugpensionat, under 10 års tid = 400 stugor i medeltal/på 10 år i till semesterbostäder i ordningsställda övergivna bostadshus, skolor o.dyl. och i utökat antal uthyrda rum i privata hem.

7) Enskilda fritidshus ägda av icke-ålännningar (ålännningar i förskingringen etc.) för eget behov på olika platser av Åland - 30 hus per år = 300 hus under 10 år med i medeltal 4,5 bäddar = 1.350 bäddar - för lokalisering av dessa enskilda fritidshus borde helst i mån av möjlighet, gälla samma som sagts under punkt 6 beträffande enskilda och mindre grupper av självhushållsstugor för uthyrning.

Mariehamn september 1966.

Th. Eriksson.